

**Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка**

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Кафедра дошкільної і початкової освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

інституту педагогіки і психології

Навчально-наукового

Світлана КОНДРАТЮК

28 серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ПОЧАТКОВІЙ
ШКОЛІ**

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальність 013 Початкова освіта

освітня програма Початкова освіта

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією ННПП

28 серпня 2024 р.

Голова _____

Юлія БОНДАРЕНКО, доктор
педагогічних наук, професор

Суми – 2024

Розробники:

Наталія Павлущенко канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри дошкільної і початкової освіти

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри дошкільної і початкової освіти

Протокол № 1 від «28» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

Наталія ПАВЛУЩЕНКО

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
1-й		1-й	
Семестр			
1-й		1-й	
Лекції			
18 год.		4 год.	
Практичні			
22 год.		4 год.	
Самостійна робота			
48 год.		80 год.	
Консультації:			
2 год.		2 год.	
Вид контролю: залік			
Загальна кількість годин – 90			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Познайомити студентів з теорією виховання та його роллю в педагогічній науці; формувати систему теоретичних знань, практичних умінь і способів діяльності, готовності до виконання виховної функції вчителя початкових класів закладів загальної середньої освіти; розвивати професійну компетентність.

2. Передумови для вивчення дисципліни:

Загальна педагогіка, Загальна психологія, Вступ до спеціальності.

3. Результати навчання за дисципліною

ПР-01	Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.
ПР-02	Управляти складною професійною діяльністю та проєктами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.
ПР-03	Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.
ПР-07	Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.
ПР-08	Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.
ПР-09	Планувати та організовувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи.
ПР-12	Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх

	застосування.
ПР-13	Організовувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно, проектувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу.
ПР-14	Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.
ПР-16	Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.
ПР-17	Збирати, інтерпретувати та застосовувати культурні надбання регіону в освітньому процесі початкової школи.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	Студент вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки; рецензує відповіді інших студентів; творчо виконує самостійну роботу; активно знаходить додаткову інформацію і використовує її для поставлених завдань; вільно користується новітніми інформаційними технологіями.
82-89	Студент вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань; застосовує знання на практиці; творчо виконує практичні завдання і самостійну роботу; має стійкі навички виконання завдань; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдань й оцінити результати власної практичної діяльності; вільно володіє новими інформаційними технологіями.
74-81	Студент вільно володіє навчальним матеріалом, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає певні огріхи у формулюванні висновків; активно виконує самостійну роботу; володіє новими інформаційними технологіями.
64-73	Студент за зразком самостійно виконує практичні завдання; має нестійкі елементарні навички виконання завдань.
60-63	Студент володіє навчальним матеріалом фрагментарно,

	поверхово; на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу; має нестійкі навички виконання завдань; знає основні поняття навчального матеріалу.
35-59	Студент фрагментарно володіє навчальним матеріалом.
1-34	Студент не володіє навчальним матеріалом, виконує лише елементи завдань.

Розподіл балів для заліку

Поточний контроль						Разом	Сума
РОЗДІЛ 1		РОЗДІЛ 2		РОЗДІЛ 3			
Т 1.1	Т 1.2	Т 2.1	Т 2.2	Т 3.1	Т 3.2	77	100
Поточний контроль							
14	7	21	14	14	7		
Контроль самостійної роботи						23	
5	2	6	4	4	2		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути: усні та письмові відповіді, зв'язні розповіді студентів з теоретичних питань, практичних завдань, продемонстровані на практичних заняттях і самостійно виконаної роботи; поточне тестування; реферати; доповіді; презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. СУТНІСТЬ ВИХОВАННЯ І ЙОГО МІСЦЕ У ЦІЛІСНІЙ СТРУКТУРІ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

Тема 1.1. Цілісна структура процесу формування особистості. Загальні ознаки виховання. Мета виховання. Виховання як компонент соціалізації людини. Виховання як управління розвитком особистості. Виховання як засіб трансляції культури. Основні закономірності та принципи виховання. Ідея всебічного розвитку особистості епохи Відродження. Цілі виховання в огляді зарубіжної педагогіки. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання.

Тема 1.2. Класичні концепції виховання. Концепції виховання дітей в різні історичні періоди. Сутність виховання у стародавній Греції та стародавньому Римі. Класичні концепції виховання XIX – початку XX століть. Сучасне виховання. Педагогічні ідеї Г. С. Сковороди. «Еміль, або Про виховання» Жан-Жак Руссо: сутність виховної концепції. Основні виховні ідеї Я. А. Коменського у класичних працях «Велика дидактика» і «Материнська школа». Методи та форми організації навчання в працях Ш. А. Амонашвілі.

РОЗДІЛ 2. ПРИНЦИПИ І МЕТОДИ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

Тема 2.1. Сутність процесу національного виховання. Українське національне і релігійне виховання, мета українського виховання. Структура та суперечності процесу національного виховання. Самовиховання, його сутність. Закономірності процесу національного виховання. Принципи національного виховання. Основні напрями національного виховання. Принципи виховання за Г. Ващенко у контексті реалій сучасного освітнього процесу. І. П. Підласий, В. І. Лозова, Г. В. Троцько, В. О. Мойсеюк про принципи виховання. Проблема національного виховання в педагогічній спадщині О.В. Духновича. М. Г. Стельмахович про українське національне виховання.

Тема 2.2. Загальні методи виховання. Класичні методи виховання. Прийоми виховання особистості. Основні класифікації методів виховання. Методи формування свідомості особистості. Поняття про засоби виховання, їх класифікація. Методи самовиховання та народно-педагогічні методи.

Методи симулювання і покарання поведінки і діяльності учнів. Методи організації діяльності учнів та формування досвіду суспільної поведінки.

РОЗДІЛ 3. КОЛЕКТИВ ЯК ОБ'ЄКТ І СУБ'ЄКТ ВИХОВАННЯ

Тема 3.1. Позакласна робота в початкових класах. Сутність позакласної роботи. Завдання та основні напрямки позакласної роботи. Організаційні форми позакласної роботи. Загальні форми позакласної роботи. Функції класного керівника. Напрямки і форми роботи класного керівника. Робота класного керівника з організації та проведення позакласної виховної роботи. Диспут як складний метод високого рівня професійної підготовки педагога. Позакласне читання як важливий метод інтелектуального і національного виховання учнів початкових класів.

Тема 3.2. Позашкільна виховна робота. Сутність позашкільної виховної роботи в початкових класах. Завдання і зміст позашкільної виховної роботи. Сучасні позашкільні навчально-виховні заклади. Класифікація творчих об'єднань у позашкільних закладах. Метод розповіді у виховній роботі з учнями початкових класів в сучасних умовах освітнього процесу. Вимоги до змісту розповіді й характеру її проведення з дітьми молодшого шкільного віку. Напрями діяльності позашкільних закладів.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	У тому числі				Усього	У тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Самост. робота		Лекції	Практ.	Конс.	Самост. робота
РОЗДІЛ 1. СУТНІСТЬ ВИХОВАННЯ І ЙОГО МІСЦЕ У ЦІЛІСНІЙ СТРУКТУРІ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ										
Тема 1.1. Цілісна структура процесу формування особистості.	16	4	4		8	18	2	2		14
Тема 1.2. Класичні концепції виховання.	12	2	2		8	14				14
РОЗДІЛ 2. ПРИНЦИПИ І МЕТОДИ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ										
Тема 2.1. Сутність процесу національного виховання.	18	4	6		8	13				13
Тема 2.2. Загальні методи виховання.	14	2	4		8	13				13
РОЗДІЛ 3. КОЛЕКТИВ ЯК ОБ'ЄКТ І СУБ'ЄКТ ВИХОВАННЯ										
Тема 3.1. Позакласна робота в початкових класах.	16	4	4		8	17	2	2		13
Тема 3.2. Позашкільна виховна робота.	14	2	2	2	8	15			2	13
Усього годин	90	18	22	2	48	90	4	4	2	80

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Цілісна структура процесу формування особистості.	4	2
2	Класичні концепції виховання	2	
3	Сутність процесу національного виховання	6	
4	Загальні методи виховання	4	
5	Позакласна робота в початкових класах.	4	2
6	Позашкільна виховна робота.	2	
Разом		22	4

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Дубасенюк О. А. Теоретичні і методичні основи виховної діяльності педагога. К., 1996.
2. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання: Навч. посіб. 2-е вид., К.: Вища шк., 2005.
3. Концепція національного виховання. *Рідна школа*, 1995, № 6, С. 18.
4. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка у запитаннях і відповідях: Навч. посіб. К.: Знання, 2006.
5. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка. К.: Знання-Прес, 2003.
6. Матвієнко О. В. Практикум з курсу «Теорія виховання». К.: Стилос, 2001.
7. Мельничук С. Г. Педагогіка: теорія виховання. К., 2012.
8. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка. Навчальний посібник. 2-е вид., 1999.
9. Педагогіка. Навч. посібник. Харків: Одісей, 2003.
10. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти., К.: Академвидав, 2003.

Додаткові:

1. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання. К., 2000.
2. Волкова Н. П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавничий центр «Академія», 2001.
3. Галузинський В. М., Євнух М. Б. Педагогіка: теорія та історія: Навч. посібник. К.: Вища шк., 1995.
4. Галузяк В. М., Сметанський М. І., Шахов В. І.. Педагогіка: Навчальний посібник. 2-е вид., випр. і доп. Вінниця: Книга - Вега, 2003.
5. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії: Наук.-метод. посіб., К.: МАУП, 2000.
6. Кузьмінський А. І., Вовк Л. П., Омеляненко В. Л. Педагогіка: завдання та ситуації: практикум, К. : Знання-Прес, 2003.
7. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка родинного виховання: навч. посіб. К. : Знання, 2006.
8. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогічна мудрість: хрестоматія. Черкаси : Видавництво ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2013.
9. Лозова В. І., Троцько Г. В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навч. посібник. Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. 2-е вид., випр. та доп., Харків: „ОВС, 2002.